

KYLÄYHDISTYSTEN HYVÄ HALLINTO JA TALOUS

Kylien kehittämispäivä – Rovaniemi 9.11.2019
HT-tilintarkastaja Jukka Anttila

Luennoitsijan esittely

HT -tilintarkastaja Jukka Anttila

- HTM-tutkinto 2010
- tradenomi, laskentatoimi
- Tilintarkastus Anttila Oy, yrittäjä, 2010 -
- aiemmin mm. PwC Oy:ssä tilintarkastusassistenttina, alalla vuodesta 2006
- asiakaskunta pien- ja mikroyrityksiä sekä kiinteistö- ja taloyhtiöitä

Mitä on hyvä hallinto?

- yhteiskunnallisten sääntöjen ja määräysten noudattamista
- yhdistyksen omien sääntöjen noudattamista
- jäsenten tasapuolista ja oikeudenmukaista kohtelua
- johdonmukaista ja selkää päätöksentekoa

Sääntö-Suomi?

Yhdistyslaki: yleistä

- yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten
- yhdistykseen sovelletaan yhdistyslakia
- yhdistys saa harjoittaa vain sellaista elinkeino- ja ansiotoimintaa, josta on määrätty sen säännöissä tai joka muutoin liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen tai jota on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena
- yhdistyslaki ei koske yhteisöä, jonka tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen edun hankkiminen siihen osallisille tai jonka tarkoitus on muuten pääasiassa taloudellinen

Yhdistyslaki: rekisteröityminen

- yhdistys voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia, jos se on rekisteröity
- rekisteröidyn yhdistyksen jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen velvoitteista
- rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdyistä toimista vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti
- yhdistysrekisteriä ylläpitää PRH

Yhdistyslaki: jäsenluettelo

- yhdistyksen hallituksen on ylläpidettävä jäsenluettelo, johon merkitään kunkin jäsenen nimi ja kotipaikka; yhdistyksen jäsenille on pyydettäessä varattava oikeus tutustua jäsenluetteloon

Yhdistyslaki: säännöt

- yhdistyksellä on oltava säännöt, jotka vahvistetaan perustamiskokouksessa ja joita voidaan muuttaa vain yhdistyksen (jäsen)kokouksessa
- säännöissä määritellään mm. yhdistyksen toiminnan tarkoitus, jäsenmaksuvelvoitteet, hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien määrä ja toimikausi, tilikausi ja vuosikokousmenettely

Yhdistyslaki: päätösvalta

- päätösvalta yhdistyksissä kuuluu jäsenille
- jäsenet käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa
- yhdistyksen (vuosi)kokous on pidettävä säännöissä määrättyinä aikana
- ylimääräinen kokous on pidettävä, jos vähintään kymmenesosa jäsenistä sitä vaatii tai jos yhdistyksen hallitus katsoo olevan siihen aiheutta

Yhdistyslaki: päätösvalta

- kokouskutsu on toimitettava siten kuin yhdistyksen säännöissä on määrätty
- yhdistyksen kokouksessa on päätettävä:
 - sääntöjen muutosasiat
 - kiinteistön luovutuksesta panttaamisesta tai muun huomattavan omaisuuden luovuttamisesta
 - hallituksen jäsenten sekä tilintarkastajien valinnasta ja erottamisesta
 - tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä,
 - yhdistyksen purkamisesta

Yhdistyslaki: päätösvalta

- jollei säännöissä ole toisin määrätty, jokaisella 15 vuotta täyttäneellä jäsenellä on kokouksessa yksi ääni
- jäsen ei saa kokouksessa äänestää eikä tehdä kokouksessa päätösehdotuksia asiasta, jossa hänen yksityinen etunsa on ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa
- mielipide, jota kannattaa yli puolet annetuista äänistä tulee päätökseksi
- sääntöjen muuttamiseen tai yhdistyksen purkamiseen vaaditaan kuitenkin vähintään kolme neljäsosa annetuista äänistä
- kokouksen puheenjohtajan on huolehdittava, että tehdyistä päätöksistä laaditaan pöytäkirja
- pöytäkirja allekirjoitetaan puheenjohtajan ja kahden valitun pöytäkirjan tarkastajan toimesta

Yhdistyslaki: hallitus

- yhdistyksellä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä
- hallituksen on lain, sääntöjen ja yhdistyksen päätösten mukaan hoidettava huolellisesti yhdistyksen asioita
- hallituksen on huolehdittava, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty
- hallituksella on oltava puheenjohtaja, jonka valitsee hallitus keskuudestaan ellei säännöissä ole muuta määrätty

Yhdistyslaki: hallitus

- hallituksen jäsen ei saa osallistua hänen ja yhdistyksen välistä koskevan sopimuksen tai muun sellaisen asian, jossa hänen yksityinen etunsa saattaa olla ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa, käsittelyyn
- yhdistyksen nimenkirjoitusoikeus on hallituksen puheenjohtajalla ja lisäksi sääntöjen niin määrätessä myös muilla henkilöillä

Yhdistyslaki: toiminnantarkastus

- ellei yhdistykselle ole valittu tilintarkastajaa, tulee yhdistyksellä olla toiminnantarkastaja ja lisäksi varatoiminnantarkastaja
- toiminnantarkastaja on oltava luonnollinen henkilö, jolla on sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin yhdistyksen toimintaan nähden on tarpeen tehtävän suorittamiseksi
- toiminnantarkastajan on oltava riippumaton tehtävässään
- toiminnantarkastajan on tarkastettava yhdistyksen talous ja hallinto sekä annettava tarkastuksestaan kirjallinen toiminnantarkastuskertomus tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen kokoukselle

Yhdistyslaki: vahingonkorvausvelvollisuus

- hallituksen jäsen ja toiminnantarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudellaan aiheuttanut yhdistykselle tai yhdistyslakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle taholle

Kirjanpitolaki

- yhdistys on kirjanpitovelvollinen
- yhdistyksen hallituksen on huolehdittava, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty
- kirjanpitovelvollisen on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa ja noudatettava hyvää kirjanpitotapaa
- kirjanpitovelvollisen on merkittävä kirjanpitoonsa menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät
- kirjausperusteena on pääsääntöisesti suoriteperuste eli tapahtumat kirjataan, kun suorite on vastaanotettu tai luovutettu

Kirjanpitolaki

- kirjanpito on järjestettävä siten, että kirjauksia voidaan tarkastella aika- ja asijärjestyksessä
- kirjauksen on perustuttava päivättyyn ja järjestelmällisesti numeroituun tositteeseen, joka todetaan liiketapahtuman
- menotositteesta on käytävä selville vastaanotettu tuotannontekijä ja tulotositteesta luovutettu suorite
- tositteen, joka todentaa suoritettun maksun, tulee olla, mikäli se on mahdollista, maksun saajan tai maksun välittäneen rahalaitoksen antama
- milloin kirjauksen perusteeksi ei saada ulkopuolisen antamaa tositetta, kirjaus tulee todentaa kirjanpitovelvollisen itsensä laatiman ja asianmukaisesti varmennetun tositteen avulla

Kirjanpitolaki

- käteisenä rahana maksettua palkkaa koskeva kuitti on työntekijän allekirjoitettava ja liitettävä tositteeseen
- tilinpäätös, mahdollinen toimintakertomus sekä kirjanpidon pää- ja päiväkirjat on säilytettävä 10 vuotta tilikauden päättymisestä
- tositteet ja liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto on säilytettävä kuusi vuotta sen vuoden lopusta, jolloin tilikausi on päättynyt

Kirjanpitolaki

- kultakin tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka sisältää tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot
- tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta
- liitetietojen sisältövaatimus on esitetty asetuksessa pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista
- liitetietoina on esitettävä mm. taseen ulkopuoliset sitoumukset sekä annetut vakuudet

Kirjanpitolaki

- tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä
- tilinpäätöksen laatimisesta vastaa yhdistyksen hallitus, joka myös allekirjoittaa tilinpäätöksen
- yhdistyksen tilinpäätöksen vahvistaa yhdistyksen (vuosi)kokous, joka myös myöntää vastuuvapauden tilivelvollisille
- kokouksen pitoaika on määritelty yhdistyksen säännöissä

Kirjanpitolaki

- tilinpäätöstä varmentamaan on laadittava tase-erittelyt, jotka yksilöivät tarkemmin kunkin tase-erän sisällön
- tase-erittelyt eivät ole osa julkista tilinpäätösmateriaalia
- tase-erittelyt laatii yleensä kirjanpitäjä

Kirjanpitolaki

- mikroyrityksellä ei ole velvollisuutta laatia toimintakertomusta
- jos toimintakertomus laaditaan vapaaehtoisesti, tulee siinä esittää soveltuvin osin kaikki kirjanpitolain mukaiset tiedot
- yhdistys voi halutessaan laatia myös vapaamuotoisen ”vuosikertomuksen”, jota ei liitetä tilinpäätökseen ja jonka informaatioisisältöä ei ole normeerattu lainsäädännössä

Yhdistykset ja verotus

- yhdistystä pidetään verotuksessa yleishyödyllisenä, jos se täyttää kaikki seuraavat kriteerit:
 - yhdistys toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi; yleinen hyvä voi olla aineellista, henkistä, eettistä tai yhteiskunnallista
 - yhdistyksen toiminta ei kohdistu vain rajattuun henkilöpiiriin
 - yhdistys ei tuota toimintaan osallistuville taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena eikä kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä
- yleishyödyllisyysstatus ratkaistaan verottajan toimesta vuosittain

Yhdistykset ja verotus

- yleishyödyllinen yhdistys on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta
- elinkeinotoimintaan viittaa muun muassa se, jos toiminnan kulut katetaan myymällä tuotteita ja palveluita samaan tapaan kuin samoilla markkinoilla toimivat elinkeinotoimintaa harjoittavat yritykset, etenkin jos tuotteet ja palvelut ovat samanlaisia
- elinkeinotoiminnasta voi kertoa myös se, että yhdistyksellä on pääasiassa palkattua henkilökuntaa

Yhdistykset ja verotus

- elinkeinotoimintaa on yleensä esimerkiksi säännöllinen ja laajamittainen, vuosittain muille kuin jäsenille järjestettävä koulutustoiminta; jäsenistön ulkopuolelle suuntautuva julkaisutoiminta; säännöllisin väliajoin järjestettävät messutapahtumat sekä muu sellainen toiminta, jota harjoitetaan samaan tapaan kuin tavanomaista elinkeinoa
- elinkeinotulona ei yleensä pidetä sellaista tuloa, jonka yleishyödyllinen yhdistys saa esimerkiksi pienimuotoisesta tuotteiden myynnistä tai muusta vähäisestä toiminnasta, jonka tarkoitus on yhdistyksen oman toiminnan rahoittaminen

Yhdistykset ja verotus

- kiinteistöstä saatu tulo on yleishyödyllisen yhdistyksen veronalaista tuloa silloin, kun kiinteistö tai kiinteistön osa on muussa kuin yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä
- kiinteistöstä saatua tuloa ovat myös metsätalouden pääomatulo, vuokratulo ja maatalouden tulo
- kiinteistöstä saatu tulo on verovapaata, jos kiinteistöä käytetään yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen

Yhdistykset ja verotus

- kiinteistö on yleisessä käytössä, jos se on esimerkiksi kouluna, tai kirjastona
- yleishyödyllistä käyttöä on yleishyödyllisen yhdistyksen oma käyttö ja myös se, että yhdistys tai säätiö vuokraa kiinteistön yleishyödylliseen käyttöön toiselle yleishyödylliselle yhdistykselle tai säätiölle
- yleishyödyllisen yhdistyksen kiinteistötulon veroprosentti on 6,26 vuonna 2019

Yhdistykset ja verotus

- yhdistyksen on annettava veroilmoitus seuraavissa tilanteissa:
 - yhdistys on saanut verovuonna veronalaista tuloa
 - yhdistyksen omistaman kiinteistön tiedot ovat muuttuneet
 - yhdistys on tilikauden aikana myynyt tai ostanut kiinteistön
 - yhdistykselle on myönnetty veronhuojennus (voidaan myöntää elinkeinotulosta yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavalla yhdistykselle)
 - yhdistys on saanut Verohallinnolta tiedotteen veroilmoituksen antamisesta tai Verohallinto on pyytänyt sitä antamaan veroilmoituksen
 - yleishyödyllisen yhdistyksen toiminnassa tai varainhankinnassa on tapahtunut olennainen muutos edelliseen verovuoteen verrattuna
- velvollisuudesta antaa ilmoitus ei vapaudu sillä perusteella, että Verohallinto ei ole pyytänyt veroilmoitusta

Talkootyön verotus

- yhdistyksen oman toiminnan hyväksi ilman vastiketta tehty talkootai vapaaehtoistyö ei aiheuta veroseuraamuksia
- jos talkootyön toimeksiantaja on ulkopuolinen työn teettäjä, työstä maksettu korvaus on tietyn edellytyksin verovapaata tuloa
- talkootyö on tilapäistä jokamiehen työtä, joka ei edellytä erityistä ammattitaitoa
- talkootyöstä saatu korvaus on käytettävä yleishyödyllisen toiminnan tukemiseen talkoisiin osallistuneita henkilöitä laajemmalle piirille
- korvausta ei saa osoittaa vain talkootyöhön osallistuneille henkilöille
- jos korvaus tulee vain työn tehneiden hyväksi, korvaus on työn tehneiden palkkatuloa

Matkakustannusten korvaukset

- Yleishyödyllinen yhteisö voi maksaa vapaaehtoistyöntekijöille verovapaasti matkakustannusten korvauksia silloinkin, kun saaja ei ole työsuhteessa maksajaan tai ei muuten saa palkkaa tekemästään työstä
- verovapaata tuloa on kuitenkin vain
 - päiväraha enintään 20 päivältä kalenterivuodessa
 - majoittumiskorvaus
 - matkustamiskustannusten korvaus
- matkat tulee tehdä yleishyödyllisen yhteisön hyväksi sen toimeksiannosta, ja niistä on etukäteen asianmukaisesti päätettävä
- matkakustannusten korvauksia voidaan maksaa myös asunnon ja työpaikan välisistä matkoista
- muulla kuin julkisella kulkuneuvolla tehdyistä matkoista verovapaata on enintään 3 000 euroa kalenterivuodessa (kilometrikorvaukset)
- sekä päivärahojen 20 päivän raja että matkustamiskustannusten 3 000 euron raja ovat saajakohtaisia

Matkakustannusten korvaukset

- jotta matkakustannusten korvaukset ovat saajalle verovapaita, niiden maksamisessa tulee noudattaa ns. Verohallinnon kustannuspäätöstä
- jos korvauksia saava henkilö on työsuhteessa yhdistykseen tai saa muutoin palkkaa tekemästään työstä, ei edellä esitettyjä ylärajoja (20 päivää ja 3 000 euroa) sovelleta; tällöin ei kuitenkaan voida korvata verovapaasti työntekijän asunnon ja työpaikan välisiä matkoja
- maksetut päivärahat ja kilometrikorvaukset täytyy ilmoittaa tulorekisteriin

Muiden kustannusten korvaukset

- verovapaasti ei voida korvata esimerkiksi tietokoneen, nettiyhteyden, työntekijän oman puhelimen tai työhuoneen käyttöä, vaan niistä maksetut korvaukset ovat veronalaista ansiotuloa; veronalaisen korvauksen saajalla on oikeus vaatia tulon hankkimisesta johtuneita menoja vähennettäväksi omassa verotuksessaan
- vapaaehtoistyöntekijälle voidaan antaa nettietu, eli yhteisön nimissä oleva ja yhteisön maksama internet-yhteys työntekijän kotiin; internet-yhteyden yksityiskäytöstä ei synny vapaaehtoistyöntekijälle veronalaista tuloa edellyttäen, että yhteyttä käytetään työn tekoon yhdistyksen hyväksi ja että edun antamisella ei korvata palkanmaksu.
- sen sijaan puhelinetu on palkaksi katsottava luontoisetu

Varainhankinta

- usein merkittävin varainhankinnan tapa on jäsenmaksut
- jäsenmaksujen perintä sääntöjen ja yhdistyksen kokouksen päätöksen mukaisesti hallituksen vastuulla
- jäsenmaksujen perinnästä syytä pitää erillistä reskontraa, joka voidaan järjestää laskutusohjelmalla tai pääkirjanpidon yhteyteen

Varainhankinta: arpajaiset

- muita varainhankinnan tapoja mm. arpajaiset, kilpailut, rahankeräykset ja myyjäiset
- mikäli tavara-arpojen yhteenlaskettu myyntihinta jää alle 3 000 euron ja arpojen myynti sekä voittojen jako tapahtuu samassa tilaisuudessa, ei arpajaisiin tarvitse hakea erillistä lupaa (ns. pienarpajaiset)
- muita arpajaisia varten on haettava paikalliselta poliisilaitokselta tavara-arpajaislupa, joka on maksullinen ja edellyttää tiettyä jälkiraportointia
- luvanvaraisten arpajaisten tuotoista täytyy tilittää oma-aloitteisesti arpajaisveroa, jonka suuruus on 1,5%:a yleishyödyllisen yhteisön arpajaislain mukaan järjestämien tavara-arpajaisten ja arvauskilpailujen arpojen yhteenlasketusta toteutuneesta myyntihinnasta

Varainhankinta: rahankeräys

- rahankeräys tarkoittaa rahan vastikkeetonta keräämistä yleisöltä
- keräykseen osallistujalle saa antaa vastikkeeksi ainoastaan rahankerääjän tai keräyksen tunnuksen, jolla ei ole taloudellista vaihdantaa-arvoa
- rahankeräys on luvanvaraista toimintaa ja lupapäätös on maksullinen; luvan myöntää paikallinen poliisilaitos; toiminta edellyttää tiettyä jälkiraportointia

Varainhankinta: kilpailut

- puhtaaseen sattumaan perustuvan kilpailun voittoon sovelletaan arpajaislakia ja arpajaisverolaki
- palkinnot, joihin sovelletaan arpajaisverolakia, on vapautettu tuloverosta
- kun voiton saaminen ei perustu sattumaan, palkinto on verotettavaa tuloa; tällainen palkinto on voitu saada sijoituksen tai suorituksen perusteella esimerkiksi harrastajille suunnatuista golf-, pilkki- tai tietokilpailuista
- kilpailun järjestäjä ilmoittaa antamansa palkinnot ja voitot tulorekisteriin
- tavarana saadut veronalaiset kilpailupalkinnot ilmoitetaan tulorekisteriin niiden käyvästä arvosta; tämä tarkoittaa Verohallinnon ohjeen mukaan ”sitä arvoa, joka tavarasta saataisiin, jos se myytäisiin välittömästi”
- Verohallinnon ohjeen mukaan kilpailupalkinnoista ei tarvitse suorittaa ennakonpidätystä
- arvoltaan merkityksettömät palkintoesineet ja tavarapalkinnot kuten pokaalit, mitalit, lippikset, karkkipussit, kahvipaketit yms. eivät kuitenkaan ole veronalaista tuloa eikä niitä tarvitse ilmoittaa tulorekisteriin

Onko pilkkikilpailussa kyse arpajaisista?

- tulee erottaa onko kysymys arpajaisista (sattumaan perustuva) vai aidosta pilkkikilpailuista (taitoon perustuva)
- aidossa pilkkikilpailussa palkinnot jaetaan yleensä saaliin painon perusteella esimerkiksi siten, että suurimman yksittäisen kalan taikka suurimman kokonaissaaliin saanut voittaa
- jos voittajat valikoituvat sattumanvaraisesti eikä taidolla ole merkitystä, tällöin kyse on arpajaislaissa tarkoitetuista arpajaisista

Yhdistysten hyvä hallintotapa -suositus

- valtakunnalliset kattojärjestöt, liikunta- ja urheilualan VALO (nykyisin osa Olympiakomiteaa), sosiaali- ja terveysalan SOSTE sekä nuoriso- ja kasvatusalan Allianssi julkaisivat marraskuussa 2015 Yhdistysten hyvä hallintotapa -suosituksen
- Oikeusministeriö oli mukana suosituksen valmistelussa
- Hyvä hallintotapa -suositus täydentää yhdistyslain vähimmäisvaatimuksia. Tavoitteena on auttaa yhdistyksen jäseniä, hallituksen jäseniä ja toimistohenkilöitä löytämään sellaiset yleisesti hyväksytyt toimintatavat, jotka edistävät avoimuutta, luottamusta, sitoutumista ja onnistumista yhdistyksen toiminnassa
- suositukset ovat vapaasti kaikkien järjestöjen ja yhdistysten käytettävissä
- suositus löytyy esim:
<https://www.soste.fi/jarjestoopas/yhdistysten-hyva-hallintotapa-suositus/>

Yhteenveto

- Perehtykää yhdistyslakiin ja oman yhdistyksen sääntöihin. Säännöt on tarkoitettu noudatettaviksi.
- Huolehdi, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoidon valvonta luotettavalla tavalla järjestetty. Vastuu tästä on yhdistyksen hallituksella.
- Tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Laadinta on hallituksen vastuulla.
- Yhdistykselle on valittava toiminnantarkastaja (tai tilintarkastaja), joka raportoi kertomuksellaan vuosittain yhdistyksen kokoukselle.
- Yhdistyksen kokous on pidettävä sääntöjen mukaisessa aikataulussa vuosittain. Kokouksessa vahvistetaan tilinpäätös ja myönnetään vastuuvapaus tilivelvollisille.

Yhteenveto

- Yhdistyksen kokouksen päätöksistä on laadittava pöytäkirja. Laadinnasta vastaa kokouksen puheenjohtaja.
- Jäsenluettelon ylläpidosta vastaa hallitus.
- Varainkeruuta järjestettäessä on huomioitava verolain vaatimukset sekä mahdolliset rahankeräys- ja arpajaislain säännökset.
- Kustannusten korvauksia maksettaessa on huomioitava verolain säännökset ja verottajan ohjeet.

Kiitos!

HT Jukka Anttila

Rovakatu 29, 4. kerros

96200 Rovaniemi

p. 0440 593 734

email jukka.anttila@tilintarkastus.info